

ECHO

Eerste druk april 2017
Tweede druk september 2017

© Tamara Geraeds
© 2017 Kabook Uitgevers
All rights reserved
Alle rechten voorbehouden
Opmaak binnenwerk: Lydia van Houten
Redactie: Eveline Broekhuizen
Omslagontwerp: Albadoro Publishing
Auteursfoto: © Ester Jacobs

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag veele-
voudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt worden, in enige vorm
of op welke andere manier, hetzij elektronisch, mechanisch of door
fotokopie, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de auteur.

Kijk ook op www.kabook.nl voor informatie over de nieuwste titels,
nieuws, achtergronden en speciale aanbiedingen.

www.facebook.com/kabookuitgevers
www.twitter.com/kabookuitgevers

ISBN: 978-90-824152-5-4

NUR: 335

TAMARA GERAEDS

ECHO

THRILLER ^ K A B O O K

Deel 1

“A bad word whispered will echo a hundred miles.”
Chinees gezegde

Diep in haar hart wist Sara wel dat Moeder geen normale moeder was. Ze voelde een steek in haar binnenste wanneer ze andere kinderen over straat zag lopen met hun moeders, die naar hen lachten en over hun haren aaiden. Sara mocht niet naar Buiten, want Moeder schaamde zich voor haar. Niemand mocht weten dat ze bestond.

Een tijdlang hoopte ze nog dat iemand haar zou komen halen. Iemand die hand in hand met haar over straat wilde lopen, net als die kinderen met hun moeders. Haar eerste hoop was de dominee, die langskwam toen ze zeven was. Moeder voelde zich niet goed en de dominee kwam samen met haar bidden. Hoewel haar nadrukkelijk was gezegd uit het zicht te blijven, verstopte Sara zich in de schaduw van de smalle hal en gluurde de huiskamer in. Gefascineerd bekeek ze de dominee van top tot teen. Nog nooit had ze iemand anders dan Moeder van zo dichtbij gezien. De dominee zag er machtig en een beetje mysterieus uit; een grote, brede man, helemaal in het zwart gekleed, met strak achterover gekamd, donker haar. Hij straalde gezag uit, maar anders dan Moeder.

Bij de gedachte aan Moeder schoot haar opeens te binnen dat ze hier al veel te lang stond. Ze moest zich zo snel mogelijk uit de voeten maken, voordat Moeder ontdekte dat ze niet aan het werk was. Ze wilde zich na een laatste blik op de dominee omdraaien om stilltjes terug te keren naar de kelder, toen de dominee haar recht in de ogen keek. Zijn blik was niet hatelijk of afkeurend. Moeder had haar nog nooit op deze manier aangekeken, zo... zo... ze wist gewoon niet hoe ze het moest noemen. Was dit nou wat mensen 'vriendelijk' noemden? Ze voelde een sprankje hoop. Deze man leek haar niet te haten.

Toch schrok ze toen hij een stap in haar richting zette en zijn hand uitstak. Ze deinsde zelfs een stukje achteruit.

Een moment lang stond ze in tweestrijd. Moest ze hem de hand schudden of alsnog verdwijnen? Maar Moeders waarschuwend blik sneed dwars door haar nieuw verworven hoop heen en veroorzaakte een zichtbare rilling. Ze moest zich nu netjes gedragen en doen alsof ze een gelukkig gezinnetje vormden. Hoewel ze zich snel herstelde, zag ze de uitdrukking van de dominee even veranderen. Een mengeling van nieuwsgierigheid en verbazing flitste over zijn

gezicht. Een seconde later was de vriendelijke lach weer terug, waardoor Sara twijfelde of ze het wel goed had gezien.

‘Hallo daar, jou ken ik volgens mij nog niet.’ Zijn stem klonk warm, uitnodigend.

Sara stak haar hand uit en deed haar mond open om te antwoorden. Maar Moeder was haar voor.

‘Dit is mijn nichtje, Sara. Ze logeert hier een paar dagen om me wat te helpen nu ik me niet goed voel.’ Ze kuchte er nadrukkelijk bij.

De dominee liet Sara’s hand los. ‘Ah, wat goed van je, meisje. Met genoeg rust en bidden zal je tante zich snel weer beter voelen. En jong gezelschap fleurt het huis wat op, vindt u ook niet?’

Moeder perste er een glimlachje uit. ‘Zeker, dominee.’

‘Bid je mee?’ vroeg de dominee nu. Zijn donkere ogen boorden zich in die van Sara. Het leek alsof hij dwars door haar heen keek en een ogenblik lang kon ze niets uitbrengen. Had hij de waarheid gezien? Wist hij dat ze helemaal niet Moeders nichtje was? De hoop vlamde weer op in haar borst.

‘Nee, Sara heeft nog wat schoolwerk te doen en ze wilde graag afwassen. Toch Sara?’

Sara knikte stilletjes.

‘We bidden straks wel samen,’ voegde Moeder eraan toe en toen de dominee niet oplette, wuifde ze Sara ongeduldig de deur uit.

‘Tot ziens, Sara. Zal je goed voor je tante zorgen?’ riep de dominee haar na.

‘Dat zal ik doen, meneer,’ antwoordde Sara met een verlegen glimlachje.

Toen de dominee wegging, kwam hij haar in de keuken opzoeken, legde een zware hand op haar schouder en zei: ‘Je bent een goed kind. Moge God je zegenen.’

Ze bloosde. Stel je voor dat God haar zou zegenen! Terwijl ze in zonde was geboren en een schande was voor de maatschappij. De dominee zou haar vast helpen als ze hem ervan kon overtuigen dat ze alles zou doen om een waardig mens te worden. Ze kon hem een e-mail schrijven. Moeder had haar leren lezen en schrijven, zodat ze uit de bijbel kon voorlezen en e-mails kon uittikken, die Moeder dicteerde. Er stond een computer in Moeders werkkamer. Als Moeder over een paar dagen weer beter was, zou ze weer elke dag om elf uur weggaan en minimaal twee uur wegblijven.

Hoewel Moeder Sara altijd veel werk gaf, zou het haar vast lukken om de e-mail uit te tikken als ze haar taken nog sneller zou doen.

Het zou niet de eerste keer zijn dat ze sneller werkte om nog even iets te kunnen opzoeken op Google. Wat was ze blij geweest toen ze dat ontdekte. Terwijl Sara de tafel dekte, had Moeder naar een programma op tv zitten kijken, waarin over Google werd verteld.

‘Wat je ook zoekt, Google heeft er informatie over,’ had de meneer op het scherm gezegd, om vervolgens op zijn computer een aantal dingen in te tikken.

Er was allerlei tekst tevoorschijn gekomen en elke keer als de meneer op een blauwe regel klikte, kwam er iets nieuws in beeld. Plaatjes, filmpjes en heel veel tekst. Dat was wat hij bedoelde met “informatie”. Ze had het meteen de volgende dag geprobeerd en sindsdien zocht ze bijna elke dag “informatie” op en bekeek ze plaatjes van dingen die ze nog nooit in het echt had gezien. Ze genoot ervan om via dat kleine schermpje de buitenwereld te bekijken waar ze zo naar verlangde. Daar zag ze mensen op hun rug in de zon liggen, gewoon op het gras. Kinderen speelden met emmertjes en schepjes in een strook zand en een grote plas water. De zee heette dat, dat had ze opgezocht. En zo had ze ook meren en rivieren gevonden. En filmpjes met kinderen die van een plank af sprongen en met een grote plons in het water belandden. Even later kwamen ze dan schaterend weer boven. Of ze duwden elkaar lachend onder water. Telkens opnieuw had ze op het driehoekje gedrukt om het nog een keer te zien. En nog een keer, en nog een keer. Maar nog steeds begreep ze het niet.

Het dichtslaan van de huiskamerdeur deed haar opschrikken uit haar gedachten. Door de vriendelijkheid van de dominee was ze even vergeten dat ze de fout in was gegaan. Moeder kon nu elk moment achter haar opduiken.

Snel stak ze haar handen terug in het gloeiend hete afwaswater en boende ijverig op de koffiekopjes. Haar hart begon sneller te kloppen bij het horen van Moeders naderende voetstappen. Wegrennen had geen zin, dat zou het juist erger maken. Dus bleef ze met haar rug naar de deur staan en liet de schuurspons over het ene na het andere kopje gaan. Hoewel ze erop voorbereid was, verstijfde ze toch toen een ijsskoude hand zich om haar nek klemde.

‘Leg het kopje neer, voordat je het breekt met je onhandige poten,’ siste Moeder in haar oor.

Gehoorzaam duwde ze het kopje onder water. Nog voor het de bodem van de gootsteen raakte, werd Sara's hoofd naar beneden geduwd. Hardhandig en zonder enige aarzeling. Het hete water schroeide haar lippen, terwijl het sop in haar ogen en neus prikte. Hoewel ze wist dat ze het beter niet kon doen, spartelde ze met haar benen die net boven de grond bungelden en sloeg wild met haar armen om zich heen, in een poging houvast te vinden. Zoals verwacht maakte dit Moeder nog kwader, maar ze kon het niet helpen. Haar lichaam ging over op de automatische piloot. Ze probeerde haar lijf stil te houden, maar voelde het laatste beetje zuurstof uit haar longen verdwijnen en kon niet anders dan vechten voor haar leven.

Dit is het dan, dacht ze. De dominee komt te laat. Die e-mail zal ik nooit schrijven, hij zal me niet komen helpen. Ik ga hier dood, met mijn hoofd in de gootsteen.

Langzaam begonnen haar armen en benen te verslappen. Haar gedachten werden wazig en het tekort aan zuurstof leek opeens niet zo erg meer. Haar gezicht was gevoelloos geworden door de hitte van het water. Vanuit de verte klonk boos gemurmel. Sara verstond het niet. Het was goed zo, het was beter. Ze had nooit recht gehad op dit leven. Misschien zou Moeder eindelijk gelukkig worden als zij er niet meer was.

Het gemurmel veranderde in geschreeuw, vlak bij haar oor, waardoor ze met een schok terugkwam in de werkelijkheid. Ze was nog niet dood. Al voelde haar lichaam wel zo aan. Het reageerde niet meer op haar instructies. Ze wilde steun zoeken aan het aanrecht, maar haar armen werkten niet mee en toen Moeder haar nog een fikse duw na gaf, stortte ze als een blok beton op de grond. Onderweg klapte ze pijnlijk met haar hoofd tegen het aanrecht. Nu zag ze overal sterretjes, met daartussendoor het boze gezicht van Moeder, die zo te zien nog steeds aan het schreeuwen was. Twee sterke handen pakten haar bij haar shirt en brachten haar dichter bij de schreeuwende mond. Langzaam drongen de woorden tot haar door. 'Nooit meer... durf je... niets waard...'

'Het... spijt... me,' wist ze met moeite uit te brengen.

Ondanks dat het bibberig en ver weg klonk, had Moeder het wel verstaan, want ze gilte: 'Wat heb ik daaraan? Je hebt me te schande gemaakt! Ik heb voor je moeten liegen! En hoe durf je de dominee met meneer aan te spreken? Ik zal jou eens wat respect bijbrengen!'

Sara vroeg zich af wat ze dan tegen de dominee had moeten zeggen. Meneer was toch een goed woord? Maar voordat ze haar mond

open kon doen om het te vragen, werd ze zo hard tegen het aanrecht gesmeten dat ze niets meer kon denken.

Haar oren suisden. Het was alsof iemand een compleet huis in elkaar timmerde in haar hoofd. Sara trok zich met moeite omhoog aan de aanrechtrand. Alles begon te draaien en ze spuugde bijna het stukje droog brood van vanochtend uit. Gelukkig kon ze het nog net binnenhouden, want ze had het hard nodig. Nu ze Moeder kwaad had gemaakt hoefde ze geen eten meer te verwachten vandaag.

Harde stemmen uit de huiskamer overstemden plotseling het bonken in haar hoofd. Meteen schoot elke beweging die ze die dag had gemaakt door haar gedachten. Was ze een taak vergeten? Had ze iets afgeraffeld? Had ze ergens schoonmaakspullen laten liggen? Haar hart klopte nu nog harder dan haar hoofd en de opkomende paniek benam haar opnieuw de adem. Hoe hard ze ook dacht, ze kon zich niet herinneren wat ze vandaag al had gedaan. De klap en het zuurstoftekort hadden haar geheugen in de war geschopt. Daar had ze wel vaker last van na een uitbarsting van Moeder. Wat had ze tussen tien en elf gedaan? Ze kon er alleen maar naar raden. Wel wist ze nog dat ze net voor de komst van de dominee het toilet voor de tweede keer had geschrobd, omdat Moeder had overgegeven. O jee, dat was het! Moeder had weer overgegeven. Ze moest het toilet controleren. Op haar tenen sloop ze naar de deur. Ze kneep haar ogen dicht toen ze door een duizeling tegen het kozijn smakte. De boze stemmen klonken nu zachter en ze realiseerde zich dat het niet Moeder was die ze had gehoord. Ze hervond haar balans en sloop door de gang naar de huiskamer. Uiterst voorzichtig gluurde ze om het hoekje. Moeder lag languit op de bank, haar hoofd rustend op een stapel kussens. Haar hand bewoog lui heen en weer tussen haar mond en de bak chips op haar borst.

Sara beet op haar lip. Misschien moest ze Moeder een kop thee aanbieden? Ze zou weliswaar het risico lopen de hete inhoud over zich heen te krijgen, maar als Moeder het wél aannam, zou ze haar fout van daarstraks misschien vergeten.

Ze draaide zich al geruisloos om, toen ze beseftte dat ze nog niet had gevonden waar ze voor kwam. De harde stemmen. Waar waren die vandaan gekomen? Er was niemand in huis behalve Moeder en zichzelf. Ze draaide zich weer om en gluurde nog eens om het hoekje.

Moeder keek naar een programma op tv. Twee mannen in pak zaten op een podium met elkaar te praten. Ze zagen er niet uit als mannen die naar elkaar zouden schreeuwen. Maar toen verdwenen ze en kwam er een andere man in beeld. Hij stond over een klein meisje heen gebogen en schreeuwde tegen haar. Het meisje dook ineen, met haar armen om haar hoofd. De man hief zijn arm en het kleine lijfje schokte. Ze wist ongetwijfeld wat er zou komen. Sara keek gehypnotiseerd toe. Zag zij er ook zo uit als Moeder haar sloeg? Zo zielig en klein? Zo hulpeloos?

Sara voelde zich vies en onbenullig. Waarom liet ze het toe? Natuurlijk wist ze het antwoord best. Moeder had het verdiend om te leven. Zij niet. Ze was ongevraagd gekomen en vanaf de eerste seconde een grote lastpost geweest. Ze hoorde hier niet. En daarom moest ze gestraft worden. Het enige wat ze kon doen was zich zo nuttig mogelijk maken, in de hoop ooit een goed leven te verdienen. Of in ieder geval naar de hemel te gaan.

De mannen op tv hervatten hun gesprek. ‘U zegt dus dat kinderen die mishandeld worden een grotere kans hebben om later zelf ook losse handjes te krijgen?’

‘Zeker, een veel grotere kans. Ze krijgen het verkeerde voorbeeld, ziet u. Kinderen imiteren hun ouders, dus als die slaan, ziet het kind dit als goed. Het kind zal denken dat slaan normaal is.’

‘Wat kunnen we doen om die cirkel te doorbreken?’

‘We moeten kinderen laten weten dat slaan niet normaal is. Er is niets mis met een corrigerende tik, maar...’

De andere man onderbrak hem: ‘En wat is het verschil tussen slaan en een corrigerende tik.’

‘Bij een corrigerende tik...’

‘Oh, ik moet je helaas onderbreken. Onze tijd zit erop. We praten hier morgen verder over. Heb je voor nu nog wat mooie afsluitende woorden?’

De camera zoomde in, waardoor het leek alsof de man Sara rechtstreeks aankeek, alsof hij het alleen tegen haar had.

‘Aan alle kinderen die mishandeld worden: zoek hulp. Mishandelen is niet normaal, het is niet zoals het hoort. Zoek hulp via...’ Moeder reikte zuchtend naar de afstandsbediening en Sara sloop snel terug naar de keuken.

Terwijl ze zich op haar taken stortte, echode de stem van de man door haar hoofd. *Zoek hulp, zoek hulp, zoek hulp.* Ja, dat zou ze doen. Ze zou die e-mail schrijven aan de dominee. En ze zou nooit, nóóit haar eigen kinderen slaan!

Twee dagen en vijf keer het toilet boenen later diende de eerste kans om de dominee te mailen zich aan. Moeder verliet het huis in haar netste grijze pak, een misselijkmakende parfumwalm achterlatend in de gang. Op haar hoofd prijkte een knot, die zo strak was aangetrokken dat de rimpels in haar voorhoofd waren verdwenen.

Sara keek haar door een kier in het gordijn na. Hoe ze met haar kin omhoog de straat uit liep en een man in een zwart pak groette. De vrouw in de lange rode rok die vanaf haar fiets naar haar zwaaide, negeerde ze volledig. Met elke stap die ze zette, kroop de grijze rok verder omhoog, alsof hij aan het getik van de hoge hakken op de straat wilde ontkomen. En toen verdween ze om de hoek.

Vaak bleef Sara nog minutenlang zo staan, met haar neus tussen de twee delen van het gordijn, net niet zichtbaar voor de mensen daarbuiten, maar zelf in staat om alles in de gaten te houden. De vrouw in de rode rok had ze al vaker gezien. Altijd op de fiets, altijd met een lach op haar gezicht, alsof ze net iets grappigs had gehoord. Ze had ook altijd kleren aan in vrolijke kleuren. Daarom had ze haar de Kleurenvrouw genoemd.

Sara verbaasde zich erover dat er mensen waren die altijd blij keken. Zouden ze ook echt blij zijn of deden ze alsof? Net als zij, wanneer Moeder haar een oud korstje brood gaf. Als ze haar blijdschap dan niet toonde, was ze ondankbaar en verdiende ze het eten niet. Misschien werd ze daarom zoveel gestraft, omdat God zag dat ze niet écht blij was met wat ze kreeg. De Kleurenvrouw lachte altijd alsof ze het echt meende. Zou zij veel hebben om dankbaar voor te zijn? Of was ze dankbaar voor alles wat ze kreeg en kreeg ze daardoor meer? Sara had er al vele uren over nagedacht en wist het nog steeds niet. Soms was ze echt blij met iets, zoals een aangebrand stukje korst van Moeders pizza of een licht pak slaag, maar dan kreeg ze toch niet meer. Gods wegen bleven ondoorgroendelijk. Toch was het belangrijk om dankbaar te zijn voor alles wat ze had. Voortaan zou ze elke avond voor ze ging slapen opsommen waar ze dankbaar voor was.

Sara dook weg voordat de Kleurenvrouw langs Moeders huis fietste.

De eerste keer dat ze haar zag, was ze gefascineerd blijven kijken, tot de vrouw tijdens het voorbijrijden een blik opzij had geworpen. Ze wist niet of de vrouw haar had gezien en had met klamme handen gewacht op een klop op de deur of een roepende stem. Het was stil gebleven. De volgende dag had ze de vrouw vanuit het badka-

merraam gevolgd. Weer wierp ze een blik op het keukenraam, maar Sara nam geen enkel risico. Niemand mocht haar zien, dat had Moeder haar heel duidelijk gemaakt. Kinderen zoals zij - zondaars, die een schande waren voor de maatschappij - moesten verborgen blijven, zodat ze niemand tot last waren. De dominee had haar wel gezien. "Moge God je zegenen," had hij gezegd. En: "Je bent een goed kind." Had ze dan toch genoeg haar best gedaan? Misschien wilde hij haar wel een kans geven. Daarom moest ze hem die e-mail schrijven. Ze moest hem laten weten dat ze niet Moeders nicht was, maar haar dochter. Dat ze geboren was in zonde, maar graag nuttig wilde zijn voor de maatschappij, net als Moeder. Ze wilde goed zijn en laten zien dat ze dankbaar was voor wat ze had. Misschien kon hij Moeder vertellen dat ze geen zondaar meer was.

Haastig werkte ze al haar taken af. Stofzuigen, de was aanzetten, Moeders bed opmaken en de wc schrobben. Daarna hield ze pauze achter de pc, met een glaasje water. Moeder had niets eetbaars voor haar achtergelaten en van haar ontbijt was ook geen kruimel meer over, dus vulde ze haar glas nog eens met water tegen de honger. Ze zou het na haar pauze direct afwassen, zodat Moeder niet zou zien dat ze het had gebruikt.

Ze klikte het vierkantje aan waarin ze altijd Moeders e-mails tikte. Haar vingers gleden razendsnel over de toetsen.

Beste meneer dominee.

Nee, ze mocht hem geen meneer noemen, dat had Moeder wel duidelijk gemaakt.

Beste dominee. Ik vond het fijn dat u in Moeders huis op bezoek kwam. Moeder is snel weer beter geworden na uw bezoek. Vandaag is ze voor het eerst weer weggegaan, daarom kan ik nu een e-mail naar u schrijven.

O nee, schrijven deed je met een pen, ze bedoelde natuurlijk tikken.

Vandaag is ze voor het eerst weer weggegaan, daarom kan ik nu een e-mail naar u tikken. Ik wil graag dat u weet dat ik niet Moeders nichtje ben. Ik ben Moeders dochter. Ik ben in zonde geboren en daarom mag niemand weten dat ik besta. Maar u zei dat ik een goed kind ben en dat God mij mag zegenen. Daarom denk ik dat ik geen zondaar meer ben.

En nu kwam het moeilijkste. Hoe moest ze ervoor zorgen dat de dominee haar kwam helpen?

Ik wil geen schande meer zijn voor de maatschappij, tikte ze. Ik wil mijn...

Haar vingers bleven stilhangen boven het toetsenbord. Hoe zei Moeder dat ook alweer? Ik wil mijn kei dragen bij de maatschappij? Nee, het was geen kei. Iets wat daarop leek dan. Een steen! Dat was het.

Ik wil mijn steen dragen bij de maatschappij, net als Moeder. Dat betekent dat ik goede dingen wil doen en mensen wil helpen. Ik wil nuttig zijn voor de wereld en dankbaar voor wat ik heb.

Zou dat genoeg zijn? Ze moest wel zeker weten dat de dominee begreep dat ze dit écht graag wilde.

Ik zal hard werken en alles doen wat u zegt. Ik hoop dat u mij wil komen helpen. Moeder is vaak boos en slaat mij.

Moest ze dit wel vertellen? Nee, waarschijnlijk had ze het verdiend. Ze haalde de laatste zin weg. Ze wilde haar leven beteren. En ze wist bijna zeker dat de dominee haar die kans zou geven.

Ze schrok op van getoeter, gevolgd door hoge, opgewonden stemmetjes die door elkaar heen riepen. Ze hoefde niet op de klok te kijken om te weten hoe laat het was. De bus met kinderen was er, dus moest het twaalf uur zijn. Ze was al een halfuur bezig! Ze moest zich haasten, anders zou ze haar taken niet afkrijgen. De e-mail kon ze niet op de pc laten staan, dat zou Moeder zeker zien, dus moest ze die nu afmaken en versturen. Snel tikte ze verder. In haar haast sloeg ze af en toe de verkeerde toets aan, maar ze had geen tijd om het te verbeteren. Ze moest voortmaken. Als Moeder onverwachts eerder terug zou komen, zou ze laaiend zijn. Dan zou haar straf wel wat erger zijn dan ondergeduwd worden in een beetje afwaswater en een paar dagen geen eten.

Ik zou graag bij uu konen wopnen, ging ze verder. Ik kam vel taken vopt u down.

Zef asrunlirgt moets tefem ,oeder.

Frietem bsn Satan

Ze las terug wat ze had getikt en... snapte er niets van. Wat stond daar nu? Dat was toch niet wat ze had getikt? En ze had toch afgesloten met Sara, niet Satan? Mijn hemel, ze moest wel vervloekt zijn als ze per ongeluk Satan tikte. In een e-mail naar de dominee nog wel!

Haastig drukte ze op de lange toets met de pijl naar links en tikte het laatste stuk opnieuw, rustiger nu. Dat viel niet mee. Om de paar seconden wierp ze een blik op de klok in de hoek van het scherm. Meestal bleef Moeder minimaal tot één uur weg, maar soms kwam ze eerder terug. Haar hart klopte ondertussen zo hard dat ze dacht dat hij uit haar lichaam zou wandelen. Het geroffel klonk als de zware voetstappen van een grote man op de trap. Of van een boze Moeder, die met oma's antieke wandelstok op de kelderdeur bonkte om een nieuw pak slaag aan te kondigen. Sara rilde. Haar vingers sloegen vijf keer dezelfde toets aan.

bij u komen woneeeee, stond er nu.

Ze haalde een paar keer diep adem en wiste de extra e's.

Ik kan veel taken voor u doen. Zeg alstublieft niets tegen Moeder. Groeten van Sara.

Dat was beter. Nu snapte ze weer wat er stond. Hopelijk was dit duidelijk genoeg, want ze had geen tijd om meer uit te leggen. Nu moest ze het nog versturen. Er was alleen één probleem: dat had ze nog nooit gedaan. Moeder deed dat altijd zelf. Koortsachtig bekeek ze alle vakjes op het scherm.

Bestand, bericht, invoegen, opties...

de vreemde woorden tolden voor haar ogen. Ze klikte erop, maar de e-mail bleef waar hij was. Misschien stond het niet bovenaan. Haar blik gleed verder naar beneden.

Verzenden...

Dat was het!
Opgelucht klikte ze op het vakje. Er verscheen een balk in het midden van het scherm.

We moeten weten naar wie we dit moeten verzenden. Zorg ervoor dat u ten minste één naam invoert.

Sara merkte dat haar ademhaling versnelde. *Oh nee, ik mag nu niet in slaap vallen!* dacht ze. Dat gebeurde de laatste tijd wel vaker. Dan begon ze sneller te ademen en kreeg ze steeds minder lucht, alsof Moeder haar onder water duwde, maar niemand haar eruit trok. Elke keer dacht ze dat ze doodging, viel in slaap en werd even later op de grond weer wakker. Levend. Dan was ze even opgelucht, maar dat gevoel verdween snel als Moeders voetstappen dichterbij kwamen.

Moeders voetstappen! Ze hoorde ze nu ook! Ze liepen langs het huis, naar de voordeur. Het getik dreunde onheilspellend door haar hoofd. Wat moest ze nu? Die e-mail ging niet weg!

Er zat niets anders op. Ze moest hem weggooien en het morgen opnieuw proberen. Misschien kon ze op Google vinden hoe ze een e-mail moest verzenden. Snel klikte ze op het kruisje rechts bovenin, stond op en schoof de stoel netjes aan. Toen ze de pc wilde uitschakelen, zag ze dat de e-mail er nog stond en dat er een nieuw, kleiner venstertje was verschenen. Wat was dat nu weer? Hier had ze geen tijd voor! Ze liet haar ogen over de letters glijden:

Wilt u...

Het geluid van tikkende hakken hield op en werd vervangen door het gerinkel van een sleutelbos. Sara's hoofd draaide razendsnel naar links, in de richting van het geluid. Ze moest nú de pc uitzetten en maken dat ze hier wegkwam. Zonder verder te lezen klikte ze willekeurig op een vakje in het venster. Razendsnel sloot ze de pc af, legde het toetsenbord en de muis precies zoals ze ze had gevonden en holde op haar tenen naar de keuken. Ze draaide net de warme kraan open toen de voordeur dicht klikte.

De opluchting schoot door Sara's lijf en ze moest haar best doen om haar hart te kalmeren. Ze was op het nippertje aan ontdekking ontsnapt en te horen aan Moeders voetstappen en het zachte dichtgaan van de voordeur was ze in een goed humeur. Wie weet kreeg ze vandaag toch nog iets te eten. Snel begon ze Moeders theekopjes en ontbijtbord af te wassen. Ze hoorde Moeder door de huiskamer lopen en telkens even stilstaan, bezig met haar dagelijkse inspectie. Sara controleerde het theekopje in haar hand op achtergebleven vlekken. Ze draaide het om en om in haar handen. Maar midden in

de beweging bleven haar handen stilhangen. Haar ogen werden groot en plotseling kon ze niet goed meer ademen. Het glas. Ze had het glas water in Moeders werkkamer laten staan. Dat waren twee overtredingen ineen. Ten eerste mocht ze niet uit een glas drinken en ten tweede mocht ze niet in de werkkamer komen, tenzij het haar nadrukkelijk was opgedragen. Als Moeder erachter kwam, zou ze haar doodslaan.

Met de moed der wanhoop probeerde ze haar ademhaling weer onder controle te krijgen. Moeder inspecteerde alleen de plekken die zij schoon moest maken en zat niet vaak achter de pc. De kans dat ze het glas zou ontdekken was heel klein, probeerde ze zichzelf gerust te stellen. Ze geloofde het nog niet helemaal, maar de druk op haar borst en keel werd gelukkig iets minder. Zo geluidloos mogelijk zoog ze de ene teug lucht na de andere naar binnen. Toen ze het geluid van de tv hoorde, ontspande ze wat meer. Moeder had haar inspectie voltooid en geen gebreken gevonden.

Vlug maakte Sara de afwas af. Ze moest moeite doen om de kopjes niet te laten vallen. Na het opruimen van de schone vaat nam ze een paar seconden de tijd om de glazen in de kast iets verder uit elkaar te zetten, zodat het niet opviel dat er een ontbrak. Even bleef ze besluiteloos staan. Nu zat Moeder nog rustig in de huiskamer, maar ze had geen idee wat ze later zou gaan doen. Meestal ging ze niet vaker dan één keer per dag weg en hing ze de rest van de dag lusteloos op de bank. Wel ging ze soms 's middags nog even achter de pc zitten. Sara wist dat ze het risico niet kon nemen. Ze haalde diep adem en liep met zware benen naar de huiskamer. Nu moest ze het slim aanpakken. Ze mocht geen woord verkeerd zeggen. Ze liet een zacht kuchje horen. Moeders wenkbrauwen sprongen meteen in een geërgerde frons, maar verder maakte ze geen beweging.

‘Wat?’ vroeg ze nors.

‘Welkom thuis, Moeder,’ zei Sara zacht. ‘Ik wilde u graag iets vragen als dat mag.’

Een diepe zucht vanaf de bank. ‘Wat?’

‘De wasmachine is nog niet klaar, dus ik heb een beetje tijd om een extra taak te doen. Zal ik uw werkkamer stofzuigen?’

Nu keek Moeder wel om. En haar blik was allesbehalve vriendelijk. Sara had haar goede humeur weer eens verpest. Ze probeerde niet achteruit te denken. Dat zou Moeder alleen maar uitlokken. Ze moest nederig zijn. Snel boog ze haar hoofd.

‘Wat voer jij in je schild? Waarom bied je opeens aan om extra taken te doen?’

‘Ik wil graag dienstbaar zijn. Nuttig voor u en voor de maatschappij,’ zei ze tegen de vloer.

Voorzichtig keek ze op. Ze zag meteen dat ze het verkeerde antwoord had gegeven. Moeder keek nu achterdochtig in plaats van geërgerd. En die achterdocht kon elk moment omslaan in woede, wist Sara.

‘En ik wil graag boeten voor mijn fout van laatst,’ voegde ze er snel aan toe. Ze kuchte om het knijpende gevoel in haar keel weg te krijgen. ‘Ik heb spijt dat ik mijzelf heb laten zien aan de dominee. Dat was een domme fout. Daarom wil ik graag extra taken voor u doen.’

‘Zo zo,’ zei Moeder. Sara hoorde iets van verbazing in haar toon. ‘Dat is mooi. Je ziet dus in dat je een grote fout hebt gemaakt en geeft zelf aan dat je nog niet genoeg bent gestraft.’

Ze knikte voorzichtig. ‘Ja, Moeder.’

Een moment lang bleef het akelig stil, op het geklets van de nieuwslezer op de tv na. Sara voelde zich misselijk worden. Het vele water dat ze had gedronken, kwam langzaam omhoog. Het leek alsof de klok dubbel zo hard tikte. Buiten reed een auto met gierende banden door de bocht. Ze wilde dat ze in die auto zat en ver van Moeder vandaan kon rijden. Ze slikte moeizaam. Opkijken durfde ze niet. Moeders blik brandde bijna een gat in haar maag. Ze voelde zich steeds kleiner worden, krimpnd met elke stilzwijgende knippering van Moeders ogen.

‘Ik hoop dat je het meent,’ zei Moeder op kille toon. ‘Ik hoop dat je echt spijt hebt. Dan heb je blijkbaar toch iets opgestoken van alle lessen die ik je probeer te leren.’

‘Ja, Moeder. Ik meen het echt, Moeder.’

‘Dan ga je nu mijn werkkamer stofzuigen. Daarna maak je je dagelijkse klussen af en strijk je alle kleding in mijn kast. En vanavond wil ik een Indonesische rijsttafel.’

Sara’s wangen begonnen te gloeien. Dat was werk voor een paar uur! En daar kwamen de extra klussen nog bij!

‘Ja, Moeder. Ik ga meteen aan de slag.’

‘Dat is je geraden,’ mompelde Moeder en ze draaide terug naar de tv. Ze had haar interesse alweer verloren.

Sara werkte zo hard ze kon. Ze sneed het vlees en legde dat in de marinades. Daarna zoog ze de werkkamer, poetste het bureau, hing de schone was op en smokkelde het glas terug naar de keuken, waar ze het razendsnel, maar zorgvuldig omwaste. Moeder merkte niets, die was in slaap gevallen voor de tv. Het aanbod om extra werk te doen was dus niet nodig geweest. Toch was ze blij dat ze het had gedaan. Nu dacht Moeder dat ze extra wilde boeten voor haar zonde en was ze minder boos. En daar was Sara dankbaar voor.

Het begin van een glimlach kroop over haar gezicht. Ze was dankbaar. Zie je wel, ze kon het best. Ze was dienstbaar, nuttig voor Moeder en nu ook dankbaar. Het zou vast niet lang meer duren voor Moeder dit ook inzag en ze deel zou uitmaken van de maatschappij. Dan zou ze naar Buiten mogen en... Een luide snurk haalde haar uit haar gedachten. Ze keek op de klok. Het was al laat, ze zou snel aan het eten moeten beginnen.

Wonder boven wonder kreeg ze alles op tijd af. Tien minuten voordat het eten klaar was, ging ze kijken of Moeder al wakker was.

‘Moeder?’ fluisterde ze vanuit de deuropening.

Moeder schoot overeind en keek een moment verward om zich heen. Even zag ze eruit als een ander persoon, slaperig, met niets kwaads in de zin. Maar zodra ze Sara in het oog kreeg, veranderden haar uitdrukking en houding meteen.

‘Stom kind, waarom sluipt je zo? Wat voer je in je schild?’

Fase Geërgerd. Nu moest ze snel iets goeds zeggen.

‘Moeder, het eten is bijna klaar en ik heb al mijn taken gedaan. Ik hoop dat u tevreden bent over mijn werk.’

Haar zorgvuldig gekozen woorden hadden het gewenste effect. Moeder stond op en hoewel ze daarbij zuchtte alsof haar geduld zwaar op de proef werd gesteld, zag Sara aan haar manier van bewegen dat ze niets te vrezen had.

‘Nou, wat sta je daar nog?’ snauwde Moeder. ‘Als het eten niet over tien minuten op tafel staat, zal je het bezuren.’

‘Ja, Moeder.’

Terwijl Moeder haar andere taken naliep, schepte Sara het eten in bakjes. Wat was ze blij dat Moeder vandaag een rijsttafel wilde. Het gebeurde niet vaak dat ze haar liet koken. Meestal bestelde ze iets. Nu kon Sara van alle gerechtjes een klein beetje proeven. Ze moest

tenslotte wel weten of de smaak goed was. Als het iets te zoet, te zout of te heet was, zou ze de volle laag krijgen.

Toen ze er zeker van was dat alle gerechten precies goed waren, zette ze alles op een dienblad en bracht het naar de huiskamer, waar ze het op de eettafel uitstalde. De rijst links van Moeders bord, de satésaus rechts, met een middelgrote lepel er omgedraaid in, een bakje kroepoek ernaast en alle andere bakjes op de plek tegenover Moeder. Uit de kast haalde ze een liniaal, waarmee ze de afstand tussen de bakjes opmat. Toen alles op de juiste plek stond, liep ze terug naar de keuken om de flessen wijn te halen. Moeder had altijd verschillende soorten klaarstaan en Sara moest die, met de juiste glazen erbij, op de hoek van de eettafel zetten, zodat Moeder zelf kon kiezen. Voor ze de wijn naar de huiskamer bracht, haalde ze nog snel een natte doek over de flessen en droogde ze met een schone theedoek. Toen ze zeker wist dat er geen stofje meer te vinden was, zette ze de flessen op een rij op tafel.

Ze hoorde Moeder al aankomen toen ze zich realiseerde dat ze de sambal was vergeten. Op haar tenen rende ze weer terug naar de keuken, pakte het kleine potje sambal uit de koelkast, greep een theelepeltje uit de la en sloop haastig weer terug. Ze had het potje net neergezet toen Moeder in de deuropening verscheen. Sara hield haar adem in toen ze de blik in Moeders ogen zag. Fase Geërgerd was duidelijk voorbij. Even twijfelde ze of Moeder zich in Fase Boos of Kwaad bevond. Tot ze met haar hoofd tegen de lage kast smakte. Waarom had ze het niet in Moeders voetstappen gehoord toen ze de trap af kwam? Moeders voetstappen klonken altijd zwaarder als ze boos was en langzamer als ze kwaad was. Alsof ze onderweg nog kracht wilde verzamelen, haar woede groeiend met elke stap. Maar Sara had zich te druk gemaakt over het glas en was te veel bezig geweest met het vergeten potje sambal om goed te luisteren. Nu werd haar onoplettendheid bestraft met een knallende koppijn en een paar rake trappen in haar maag.

‘Verraderlijk rotkind,’ siste Moeder. ‘Hoe durf je?’

Sara’s lichaam werd van top tot teen koud. Moeder had ontdekt dat ze achter de pc had gezeten, dat moest wel. Misschien had ze zelfs de e-mail gevonden! Geen wonder dat ze zo kwaad was. Hoe moest ze zich hieruit redden?

Moeder schopte nog eens, net op het moment dat ze zich op haar knieën wilde draaien om voor Moeder te buigen in spijt, zoals ze had geleerd. Moeders voet raakte haar vol in haar gezicht. Er klonk een oorverdovend gekraak. Sara zag niets meer.

Ze werd wakker door geschreeuw in haar hoofd. Een boze stem brulde zo hard, dat ze haar handen voor haar oren wilde slaan. Maar toen ze haar armen optilde schoot er een pijnscheut door haar lijf, waardoor ze ze meteen weer met een gil liet vallen.

‘Durf je nu ook nog tegen mij te gillen?’ brulde de boze stem in haar oor.

Het echode na in haar hoofd, waardoor ze haar gedachten niet op een rijtje kon krijgen. Waar was ze? Waarom deden haar armen zo’n pijn? Waar kwam dat gebonk in haar hoofd vandaan? Een nieuwe schop, dit keer tegen haar benen, sneed alle mogelijkheden tot logisch denken af. De pijn in haar knie was allesoverheersend.

Langzaam ging die over in een ritmisch kloppen dat naadloos aansloot bij het gebonk in haar hoofd. Haar maag protesteerde, een straalte bloed liep over haar schrijnende lippen, haar ademhaling piepte, haar benen verkrampten en lichtflitsen schoten voor haar ogen voorbij. En boven alles uit brulde haar linkerarm dat er iets goed mis was. Toch zou ze overeind moeten komen, om te tonen dat ze spijt had. Moeder torende boven haar uit. Ze wachtte af.

Met haar rechterarm duwde Sara zich voorzichtig omhoog. Er verscheen een grimas op haar gezicht toen ze zich op haar knieën draaide. Voorzichtig boog ze, richting Moeders voeten.

Zodra ze de schoenen zag, wist ze opeens weer wat er gebeurd was. Moeder had haar in het gezicht geschopt omdat ze de e-mail aan de dominee had ontdekt. Waarschijnlijk was ze in slaap gevallen door de schop en was Moeder gewoon doorgedaan. Daarom deed alles zo’n pijn. Nu kreeg ze de kans om haar excuses aan te bieden en die pakte ze met beide handen aan.

‘Het spijt me heel erg, Moeder.’ Pijnscheuten trokken door Sara’s lijf, maar ze had nu geen tijd om zich daar druk over te maken. Haar blik was strak op Moeders schoenen gericht, klaar om zo ver mogelijk weg te duiken als ze opnieuw uithaalde.

‘Het spijt me,’ herhaalde ze zacht.

Moeders voeten bewogen en ze kromp in elkaar. Maar er kwam geen nieuwe schop. In plaats daarvan bungelde er een shirt voor haar neus.

‘Kan je dit uitleggen?’

Niet-begrijpend bekeek ze het shirt, haar zicht nog wazig. Haar gedachten stuiterden in nutteloze rondjes om elkaar heen. Wat had dit met de brief aan de dominee te maken?

‘Nou?’

‘Eh...’ stamelde ze.

Normaal gesproken kon ze heel snel de juiste antwoorden geven en verklaringen bedenken voor fouten die ze had gemaakt. Normaal gesproken was ze overal op voorbereid. Nu niet. Haar hersenen leken wel van pap. Het gebonk in haar hoofd nam weer in hevigheid toe. *Niet in slaap vallen nu*, sprak ze zichzelf streng toe. Zonder haar hoofd op te heffen wierp ze nog een blik op het shirt. De waas trok op. Ze zag dat het shirt onder de kreukels zat, het was duidelijk niet gestreken. Dáárom was Moeder kwaad. Ze had helemaal niet ontdekt dat Sara in haar werkkamer was geweest en de e-mail was nog steeds een goed bewaard geheim. Het blije bonzen van haar hart overstemde nu hetzelfde geluid in haar hoofd. Maar ze mocht haar opluchting niet tonen. Opnieuw boog ze haar hoofd, de glimlach verbergend die om haar lippen verscheen.

‘Het spijt me heel erg, Moeder. Ik ben onoplettend geweest. Het zal niet meer gebeuren.’

Een scherpe pijn schoot door Sara’s oor toen Moeder haar eraan omhoogtrok.

‘Ik heb niets aan spijt. Je bent een waardeloos, lui kind. Denk je dat je je taken maar half hoeft te doen? Dat ik daar genoeg mee neem? Hè? Denk je dat?’

‘Nee, Moeder, nee. Het spijt me, het spijt me.’

Ze stond inmiddels zo hoog op haar tenen, in een poging de pijn tot een minimum te beperken, dat ze bijna omviel.

‘Jij gaat nu naar mijn slaapkamer om de strijk opnieuw te doen en je zorgt dat het vandaag nog af is. En als ik nog één gekreukt kleidingstuk zie daarna...’

Ze maakte haar zin niet af, wat Sara nog banger maakte. Toen liet Moeder haar los. Sara kon zich nog net vastgrijpen aan de kast die haar zo-even zo’n pijn had bezorgd. Helaas vergat ze daarbij dat ze haar linkerarm had bezeerd. Ze slikte de kreet van pijn in die vanuit haar tenen omhoogschoot naar haar keel, waardoor er alleen een verstikte kreun uit haar mond ontsnapte. Moeder keek haar aan met een mengeling van afschuw en voldoening.

‘Wilde je nog iets zeggen?’ vroeg ze liefjes.

Sara kende dit trucje en trapte er niet in.

‘Nee, Moeder. Ik ga meteen aan de slag. Is er nog iets wat ik voor u kan doen?’

De teleurstelling droop van Moeders gezicht af.

‘Je komt elke vijf minuten kijken of ik iets nodig heb. Begrepen?’

Ze knikte snel, maar hield meteen op toen een duizeling haar overviel. ‘Ja, Moeder.’

‘En nu uit mijn ogen.’

‘Ja, Moeder.’

Met nog een voorzichtige buiging verdween Sara naar de gang, het shirt in haar rechterhand. Ze hoorde een stoel verschuiven, gevolgd door het gerinkel van bestek en geneurie. Met elke trede voelde ze haar boosheid groeien. Moeder zat te genieten van een rijsttafel en wijn, vrolijk en ontspannen, terwijl zij keihard moest werken voor een kruimeltje eten en zwaar werd gestraft als ze één foutje maakte. Wat ze ook deed, Moeder was nooit tevreden en diep in haar hart wist Sara dat ze dit ook nooit zou zijn. Daarom was die e-mail aan de dominee zo belangrijk. De dominee had meer in haar gezien dan een waardeloos, zondig kind. Hij had gezien dat ze wél nuttig kon zijn. Haar boze stappen veranderden in optimistische passen. Het zou goedkomen. Het moest goedkomen.

Bij het betreden van Moeders slaapkamer zonk de moed haar echter alweer in de schoenen. Moeders kleren lagen over de hele kamer verspreid, het ene kledingstuk nog gekreukter dan het andere. Ze moest helemaal opnieuw beginnen. Het liefst liet ze alles zo liggen – of nog beter: gooide ze alles uit het raam of propte het in de wc – en liep ze de voordeur uit. Maar Moeders woorden galden door haar hoofd.

Als ik nog één kreukel zie...

Ze was nu zo dicht bij bevrijding dat ze het risico niet wilde nemen. Ze zou nog een paar dagen hard moeten werken en extra zachtjes door het huis moeten sluipen. Morgen zou ze de e-mail aan de dominee opnieuw tikken en dan zou het niet lang meer duren. De vrijheid was binnen handbereik.

Sara was nog tot drie uur 's nachts bezig met alle extra taken die Moeder haar had gegeven. Er leek geen einde aan te komen, des te meer doordat ze haar linkerarm nauwelijks kon gebruiken. De pijn viel mee, maar het leek wel alsof haar arm niet meer wilde doen wat zij vroeg.

Tegen de tijd dat ze bij het laatste keukenkastje was beland, lag Moeder allang te snurken en kon ze nauwelijks nog op haar benen staan. De keldertrap was de laatste uitputtingslag van die dag. Inmiddels kon ze zich met links noch met rechts vasthouden aan de trapleuning en het was niet gemakkelijk om met zwabberbenen de trap af te lopen. Eenmaal beneden viel ze in slaap nog voor ze goed en wel op het versleten matras lag.

Nog geen halfuur later schrok ze wakker. In haar slaap was ze op haar linkerzij gaan liggen en daar was haar arm het niet mee eens. De andere zij lag beter, maar door het omhoogschieten en heen en weer draaien was ze misselijk geworden. Een tijdlang lag ze de pijn te verbijten en uiteindelijk viel ze weer in slaap.

Maar een uur later lag ze opnieuw in het donker te staren en weer een uur later struikelde ze naar de oude wastafel en gaf over. Heel even wierp ze een blik op haar arm, die slap langs haar lichaam hing, alsof hij de strijd al had opgegeven.

Om zeven uur ging de wekker af. Sara voelde zich nog vermoeider dan toen ze naar bed was gegaan. Toch moest ze eruit. Ziek zijn bestond bij Moeder niet als het om Sara ging. Er moest gewerkt worden. Dus wachtte ze tot de misselijkheid was gezakt, voor ze voorzichtig opstond, zich snel waste met het koude water uit de regenton en probeerde met één hand haar haren in een staart te binden. Dat moest ze al snel opgeven, want haar linkerarm gehoorzaamde totaal niet en haar hoofd deed pijn bij elke aanraking. Het liefst was ze op haar matras blijven liggen om nooit meer op te staan, maar als ze haar taken niet deed, zou de pijn die ze nu voelde niets zijn in vergelijking met wat haar te wachten stond. Toen ze de keldertrap op liep, protesteerden haar benen hevig en voelde het alsof er tientallen naalden in haar knie prikten. Toch zette ze door.

In de gang bleef ze even staan om op adem te komen. De rest van het huis was nog stil. Moeder zou nog zeker twee uur slapen. Voor ze opstond, moest Moeders nieuwste breiwerk klaar zijn en de ontbijt tafel gedekt, dus veel tijd om uit te puffen had ze niet.

Met halfgesloten ogen van de slaap liep ze de huiskamer in. Ze liet zich voorzichtig op de bank zakken. Pas toen ze het breiwerk opakte, besefte ze wat een opgave dit zou worden. Ze hield de naald onder haar oksel geklemd, maar hoe ze het ook probeerde, haar linkerarm wilde niet omhoog. Hij bleef slap langs haar lichaam hangen, alsof hij dood was. Wat moest ze nu? Op deze manier zou ze dubbel zo lang over het breiwerk doen. Moedeloos liet ze haar schouders hangen. De breinaald gleed op de grond. Waarom kon er nooit iets meezitten? Waarom zei Moeder nooit eens: "Dat heb je goed gedaan"? Waarom was ze nooit tevreden? Waarom...? Ze zuchtte. Ze moest dankbaar zijn. Er waren ook goede dingen in haar leven. Zoals de paar hapjes die ze gisteren van de rijsttafel had kunnen nemen. En in plaats van boos te zijn omdat haar linkerarm het niet meer deed, kon ze ook dankbaar zijn dat haar rechterarm nog wel werkte.

Nu herinnerde ze zich haar voornemen weer om elke avond te bedenken waar ze dankbaar voor was. Ze was het gisteren vergeten. Geen wonder dat ze nu gestraft werd.

Ze zou God laten zien dat ze dankbaar was en sterk. Sterk genoeg om door te gaan als alles tegenzat. Dan zou hij zien dat ze het leven wél waard was. En als God het zag, zou Moeder het ook gaan zien. Met hernieuwde moed raapte Sara de naald op, propte hem onder haar oksel en begon verwoed te breien. Deze trui zou morgen door Moeder naar iemand van de kerk gebracht worden. Niemand wist dat Sara alles breide wat Moeder verkocht, behalve God natuurlijk en Hij wist daardoor dat ze nuttig kon zijn voor de maatschappij.

Tegen de tijd dat Sara klaar was met de trui waren haar benen tot rust gekomen en was de misselijkheid weg. Daar stond tegenover dat al het gevoel in haar linkerarm was verdwenen en haar rechterarm brandde van de inspanning. Haar zicht was wazig van het staren en haar maag begon steeds harder te rommelen. Tijd om bij te komen was er echter niet, want binnen twee tot tien minuten zou Moeder wakker worden en ontbijt eisen.

Ze vouwde de trui met één hand op en stopte de wol en de naalden weg. In de keuken zette ze alle ontbijtspullen op een dienblad, om er vervolgens achter te komen dat ze die niet met één hand kon tillen. Ze tikte op haar arm en duwde hem omhoog, richting het aanrecht. Zodra ze hem losliet, viel hij weer naar beneden, waar hij nog even lusteloos heen en weer zwaaide. Ze sloeg er wat harder tegenaan.

‘Kom op nou, ik heb je nodig!’

Ze staarde geconcentreerd, zond commando's, smeekte en mopperde, maar hoe hard ze ook probeerde, ze kreeg haar arm niet in beweging. Een snelle blik op de klok vertelde haar dat ze haast moest maken. Ze zou de spullen een voor een naar de huiskamer moeten dragen. Ze stapelde de boter en worst op het bord en wilde het net optillen toen ze achter zich iets hoorde kraken. Langzaam draaide ze zich om.

In de deuropening stond Moeder. Haar gezicht vertoonde geen enkele emotie en Sara kromp ineen. Hoelang stond ze daar al? Had ze gezien dat haar arm niet meer werkte? Ze moest snel iets zeggen, een excuus bedenken.

‘Het spijt me dat ik te laat ben, Moeder. Uw ontbijt is bijna klaar. Zal ik....?’

Ze hield geschrokken haar mond. Moeder deed een stap naar haar toe en pakte Sara's linkerarm stevig vast.

‘Doet dit zeer?’

‘Nee, Moeder,’ zei ze onzeker.

Moeder trok Sara's arm naar boven tot de onder- en de bovenarm een rechte lijn vormden. Ze keek even met een frons naar de elleboog en boog hem toen. Sara voelde nog steeds geen pijn. Ze voelde alleen Moeders aanraking, zacht en onderzoekend. Ze raakte ervan in de war. Moeder leek wel bezorgd. Of was het gewoon nieuwsgierigheid? Moeders vingertoppen die over haar arm gleden bezorgden haar kippenvel. Zou ze dan eindelijk hebben gezien dat Sara geen zondaar meer was? Bij die gedachte schoten de tranen in haar ogen. Ze slikte ze snel weg, voor Moeder ze zag.

‘Houd je arm eens vast,’ zei Moeder plotseling.

Ze gehoorzaamde onmiddellijk.

Moeder bracht haar duim naar de onderkant van Sara's elleboog en zette twee vingers aan de bovenkant. Ze duwde, hard, en Sara schreeuwde het uit. De tranen die ze net had bedwongen, stroomden uit haar ogen, over haar wangen. Ze wilde haar arm wegtrekken, maar Moeder had haar stevig vast.

‘Blijf stilstaan, klein kreng.’

Ze had Sara nu met beide handen vast, één hand om haar bovenarm, één om haar onderarm. Voordat ze nog meer kon tegenstribbelen, gaf Moeder een flinke ruk aan haar onderarm.

Sara voelde haar botten langs elkaar glijden en hoorde een misse-lijkmakende plof. De pijscheut die door haar lichaam joeg was

overweldigend. Nog voordat de wereld kon gaan draaien, lag ze al op de grond. Ze kreunde zacht.

‘Stel je niet aan,’ gromde Moeder. ‘Je kunt je arm weer gebruiken, dus niet zo jammeren. Sta op en maak mijn ontbijt klaar, voordat ik je andere arm ook uit de kom trek.’

‘Ja, Moeder,’ antwoordde ze, niet in staat meer dan een fluistering uit te brengen.

‘En vergeet je niet iets?’ Moeder keek nors op haar neer.

Dankbaar zijn, dankbaar zijn.

‘Dank u voor uw hulp, Moeder.’

Met meer moeite dan ooit werkte ze haar taken af. Tussendoor moest ze elke keer gaan zitten, omdat de pijn in haar arm en het draaien in haar hoofd de paar happen rijsttafel naar boven duwden. Haar maag rammelde en protesteerde tegelijk. Elke vijf minuten keek ze op de klok. De tijd leek wel stil te staan. Na wat dagen zwoegen leek, trok Moeder eindelijk haar jas aan, somde nors op wat er allemaal gedaan moest zijn als ze terugkwam en verdween naar Buiten.

Sara liet zich uitgeput tegen de wand van de wc zakken. Was ze maar niet zo moe. Dan had ze nu de e-mail voor de dominee opnieuw kunnen tikken. In plaats daarvan wilde ze niets liever dan zich oprollen tot een bal en slapen tot iemand haar kwam redden. Uiteindelijk trok ze zich omhoog. Ze moest verder, ze moest haar taken afmaken.

‘Ik ben dankbaar dat ik kan lopen, lieve God,’ fluisterde ze.

Maar ze meende het niet echt. Ze meende er niets van. En God wist het. God wist alles. Plotseling verdween alle kracht uit haar lichaam en smakte ze tegen de vloer. Er stroomden zoveel tranen uit haar ogen dat ze niets meer zag. Haar lichaam begon te schokken en een luide snik ontsnapte uit haar keel. Ze wist dat ze moest stoppen, dat ze zich niet zo moest aanstellen en op moest staan voordat Moeder thuiskwam. Moeder zou van Fase Kwaad naar Fase Laaiend gaan als ze haar huilend aantrof. Ze zou schreeuwen dat ze dankbaar moest zijn voor wat ze had. In andere landen waren er kinderen die niets hadden. Geen familie, geen huis om in te wonen en geen eten en drinken.

Sara vroeg zich af of ze het dan echt slechter zou hebben. Zonder Moeder zou ze kunnen spelen met de kinderen die vaak over straat renden. Ze zou kunnen drinken uit de zee die ze zo vaak op internet had opgezocht. En er waren vast wel meer mensen die niet al hun brood of rijst opaten. Ze wilde naar Buiten, zich omver laten